

Nieuws over vetusteitsaftrek bij schadevergoeding : toelichting bij het cassatiearrest van 17 september 2020

1. Integrale schadevergoeding: niet te veel, niet te weinig

Wanneer iemand andermans goederen beschadigt of vernielt, maakt de schadelijder aanspraak op een schadevergoeding. Deze schadevergoeding heeft tot doel de schadelijder in staat te stellen om de beschadigde of vernielde goederen te (laten) herstellen of vervangen. De vraag is of de schadevergoeding dient te worden begroot volgens de werkelijke waarde van het goed, rekening houdend met de ouderdom en slijtage ('*vetustiteit*'), dan wel de nieuwwaarde van het goed. Op 17 september 2020 heeft het Hof van Cassatie in die laatste zin geoordeeld.¹ Met dit arrest wijzigt het Hof de invulling van het "integraliteitsprincipe".

Het integraliteitsprincipe houdt in dat de schadelijder recht heeft op een integrale schadevergoeding.² De schadevergoeding dient de volledige schade te vergoeden, maar ook niet meer dan de volledige schade, anders zou de schadelijder zich onrechtmatig verrijken. Op die manier wordt de schadelijder opnieuw in de positie gebracht waarin hij zich zou hebben bevonden moest het schadegeval nooit hebben plaatsgevonden.

Het bepalen van de schadevergoeding in overeenstemming met het integraliteitsprincipe is een uitdaging. Een vergoeding voor een beschadigde wagen van tien jaar oud volgens de nieuwwaarde houdt een verrijking in. Een vergoeding volgens de werkelijke waarde zou als gevolg kunnen hebben dat de schadelijder zelf bijkomende kosten moet maken voor de herstelling met nieuwe(re) onderdelen of de vervanging door een nieuwe wagen. In beide gevallen is er sprake van een schending van het integraliteitsprincipe. In het eerste geval ontvangt de schadelijder te veel; in het tweede geval ontvangt hij te weinig. De toepassing van het integraliteitsprincipe kan dus een zogenaamde *vetusteitsaftrek* vereisen of uitsluiten. De *vetusteitsaftrek* wordt begrepen als de verrekening van een ouderdomscoëfficiënt bij het begroten van de schade.

2. Vóór 17 september 2020: eerder te weinig?

Principieel paste de rechtspraak wel een *vetusteitsaftrek* toe bij het begroten van de schade.³ Er waren een aantal uitzonderingen op de *vetusteitsaftrek*, ook al werden deze uitzonderingen lang niet altijd consequent toegepast (vb. een beschadigde oude maar werkende lantaarnpaal moest vervangen worden door een nieuwe lantaarnpaal zonder *vetusteitsaftrek* omdat de nieuwe lantaarnpaal maar een theoretische meerwaarde had ten aanzien van de oude die perfect functioneel was⁴; een voertuig diende te worden hersteld met nieuwe onderdelen zonder *vetusteitsaftrek* omdat de nieuwe onderdelen een noodwendigheid waren om de auto opnieuw rijvaardig en dus functioneel te maken⁵; een beschadigde oude bril diende te worden vervangen door een nieuwe bril zonder *vetusteitsaftrek*

---

¹ Cass. (1^e k.) 17 september 2020, AR nrs. C.18.0611.F en C.18.0294.F, RW 2020-21, afl. 30, 1-2.

² Cass. (1^e k.) 28 februari 2020, AR nr. C.19.0358.F, VAV 2020, afl. 3, 21.

³ Bv. Bergen (1^e k.) 2 mei 2005, JLMB 2005, afl. 24, 1055; Kh. Hasselt 13 mei 1992, T.Aann. 1995, 15; Rb. Bergen 7 maart 2000, JLMB 2003, afl. 14, 619; Rb. Nijvel (1^e k.) 19 februari 2013, RGAR 2014, 15088.

⁴ Kh. Antwerpen (15e k.) 15 oktober 1976, RGAR 1977, nr. 9776.

⁵ Pol. Brussel (13e k.) 21 april 2006, nr. 02A29028, VAV 2007, afl. 2, 128.

omdat het onmogelijk was deze aan de ogen aangepaste bril te vervangen door een tweedehandse bril⁶).

In twee cassatiearresten, één van 11 februari 2016 en één van 5 oktober 2018, oordeelde het Hof dat de schadevergoeding altijd moest worden bepaald volgens de werkelijke waarde van de vernielde zaak vóór het schadegeval en dat dus steeds een vetusteitsaftrek diende te worden toegepast.⁷ Voor de schadelijder betekende dit dat hij bijkomende kosten diende te maken opdat zijn oude, vernielde zaak kon worden vervangen door een nieuwe zaak.

Deze cassatierechtspraak werd sterk bekritiseerd door de rechtsleer en na die arresten ontstond er soms “dissidente” rechtspraak, waarbij sommige lagere rechtscolleges zich weigerden te schikken naar dit principe.⁸ Zij waren van oordeel dat de bijkomende kosten die de schadelijder moest maken, moesten worden gedragen door de persoon die de schade heeft veroorzaakt.

3. Na 17 september 2020: zéker niet te weinig

Op 17 september 2020 kwam het Hof van Cassatie terug op haar eerdere arresten.⁹ De eisers in hoger beroep hadden een schadevergoeding gekregen ten belope van het bedrag dat nodig was voor de wederopbouw van ingestorte muren (= nieuwwaarde). De muren waren weliswaar oud, maar nog steeds stabiel. De ouderdom van de muren lag volgens het Hof van Beroep niet aan de oorsprong van de instorting en werd dan ook niet in rekening gebracht. Het Hof van Cassatie bevestigde dit door te oordelen dat de schadelijder *in de regel* recht heeft op het bedrag dat nodig is om de zaak te kunnen doen herstellen, zonder dat dit bedrag mag worden verminderd wegens vetusteit van de beschadigde zaak. In een later cassatiearrest van 2 maart 2022 werd dit nogmaals bevestigd. Hiermee komt het Hof tegemoet aan de kritieken die werden geuit in de rechtsleer.¹⁰

De schadevergoeding zal aldus *in de regel* worden bepaald volgens de nieuwwaarde van de beschadigde zaak. Dit geldt voor zowel contractuele als buitencontractuele schade. Echter, deze regel is geenszins absoluut en laat afwijkingen toe. De rechter moet dan verantwoorden waarom van de regel wordt afgeweken en waarom de vetusteitsaftrek toch moet worden toegepast. Ook de rechtsgeleerden sporen aan tot gematigdheid door vier uitzonderingen toe te voegen aan deze regel:

- i. Wettelijke of conventionele afwijking
- ii. Onevenredigheid
- iii. Voordeelstoerekening
- iv. Manifest gebrekkig onderhoud.

Allereerst geldt de bovenstaande cassatierechtspraak niet wanneer wetgeving hiervan afwijkt. Dit is bijvoorbeeld het geval in het kader van de brandverzekering (artikel 121, §5 Verzekeringswet). Daarnaast is het ook mogelijk – voor zover dit is toegelaten – om een clause in het contract op te

---

⁶ Vred. Westerlo 28 mei 1993, *Turnh.Rechtsl.* 1993, 139.

⁷ Cass. 11 februari 2016, AR nr. C.15.003.N, *RW* 2016-17, afl. 23, 896; Cass. 5 oktober 2018, AR nr. C.18.0145.N, *VAV* 2018, afl. 6, 47.

⁸ Bv. Brussel (20^e k.) 23 september 2019, *TBO* 2019, 423.

⁹ Cass. (1^e k.) 17 september 2020, AR nrs. C.18.0611.F en C.18.0294.F, *RW* 2020-21, afl. 30, 1-2.

¹⁰ Cass. (2^e k.) 2 maart 2022, AR nr. P.21.1030.F, *JLMB* 2022, afl. 13, 588.

nemen die voorziet in een vetusteitsaftrek. Dit is echter niet toegelaten bij contracten in verband met consumentenkoop.

Ten tweede kan de schadelijder geen aanspraak maken op een schadevergoeding volgens nieuwwaarde wanneer er een kennelijke onevenredigheid is tussen de werkelijke waarde en de nieuwwaarde. Dit zou bijvoorbeeld het geval kunnen zijn wanneer een erg vervallen gebouw met weinig tot geen waarde, moet worden vervangen door een nieuw gebouw. De rechter zou in zulk geval kunnen oordelen dat het voordeel dat de schadelijder geniet, disproportioneel is ten opzichte van het nadeel dat de aansprakelijke ondergaat.

Ten derde is een vetusteitsaftrek nodig wanneer andermans fout een voordeel oplevert voor de schadelijder. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een bevelpost wordt vernield die hoe dan ook op korte termijn moest worden vernieuwd. In dat geval moet de schadelijder de kosten van vernieuwing die hem te wachten stonden, niet meer betalen. Aangezien dit een besparing oplevert voor de schadelijder, is een vetusteitsaftrek gepast.

Ten vierde, wanneer de beschadigde zaak reeds in slechte staat verkeerde als gevolg van gebrekkig onderhoud door de eigenaar, kan de rechter een vetusteitsaftrek toepassen. Deze uitzondering is ingegeven door de idee dat de schadelijder zelf moet instaan voor zijn eigen nalatigheid.

4. Praktische gevolgen

Het arrest van 17 september 2020 heeft uiteraard grote gevolgen voor toekomstige verzekeringsgeschillen. Als een oud voertuig slechts verzekerd is ten belope van de werkelijke waarde, rekening houdende met de vetusteit, kan de verzekerde er belang bij hebben nog naar de burgerlijke rechter te stappen om het verschil tussen de werkelijke waarde en de nieuwwaarde te bekomen. Het cassatiearrest zal mogelijk ook aanleiding geven tot hogere verzekeringspremies. Verzekeringspremies die vandaag berekend zijn volgens de vergoeding van de werkelijke waarde, zullen wellicht worden aangepast op basis van een vergoeding volgens de nieuwwaarde.

De gevolgen van deze arresten gelden echter niet voor zaken die kunnen worden hersteld of vervangen met zaken die eenzelfde graad van vetusteit hebben. Wanneer bijvoorbeeld een oude wagen wordt vernield, kan deze gemakkelijk worden vervangen door een tweedehandswagen met eenzelfde graad van vetusteit. Voor zaken waar aldus een uitgebreide tweedehandsmarkt voor bestaat, kan een schadevergoeding volgens de werkelijke waarde voldoende zijn. In de overige gevallen geldt de cassatierechtspraak en zal de schadevergoeding worden bepaald volgens nieuwwaarde, tenzij één van bovenstaande uitzonderingen toepasselijk zijn.

***

Leuven, 18 augustus 2022

Katleen Tobback en Rani Van de Gaer

Katleen.Tobback@markato-law.be

Blijde Inkomststraat 22, 3000 Leuven

+32 16 79 30 75 | +32 497 04 41 26